

Katarzyna Czarnecka

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Przekaz skierowany do młodzieży w internetowych autoprezentacjach żeńskich zgromadzeń zakonnych

Streszczenie

Celem artykułu jest charakterystyka skierowanych do młodzieży przekazów, które publikuje się na stronach internetowych żeńskich zgromadzeń zakonnych działających w Polsce. Podstawę analiz stanowi zbiór 93 stron internetowych, których adresy opublikowano na oficjalnej liście zgromadzeń, uczestniczących w Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych. Badaniami objęto cztery aspekty: 1. sposoby wyodrębniania treści przeznaczonych dla młodzieży, 2. tematykę przekazu, 3. wybrane zabiegi językowe, 4. wykorzystanie multimediów.

Słowa kluczowe: autoprezentacja, Internet, język religijny, młodzież jako odbiorca

*MŁODOŚĆ – Jak ją opisać? Radość, spontaniczność, otwartość. To również czas stawiania pytań, szukania, błędzenia, wątpienia i negowania. Młodość to budowanie, to czas samotności i przyjaźni, buntu i pokory, uśmiechu i płaczu, sukcesów i porażek, marzeń i planów. Czas nieustannych pytań: „Jak żyć, żeby nie przegrać własnego życia?”.
SZUKASZ ODPOWIEDZI? – Popatrz w stronę MISTRZA, przyjedź i odkryj Boży plan wobec Ciebie...*

siostry felicjanki

Popularność Internetu pociąga za sobą nieustanny przyrost zasobów poświęconych tematyce religijnej. Zjawisko to staje się przedmiotem badań naukowych. Bardzo obszerną literaturę na ten temat zawiera opracowanie ks. Józefa Klocha pt. *Kościół w Polsce wobec WEB 2.0*¹. Wg danych z maja 2011 r. na strony

¹ Ks. J. Kloch, *Kościół w Polsce wobec WEB 2.0*, Kielce 2013.

WWW związane z treściami religijnymi zaglądało 15% polskich internautów, czyli około 3 milionów osób. Jak podaje ks. Kloch, powołujący się na wyniki opublikowane przez agencje Megapanel, PBI/Gemius, „blisko połowę internautów odwiedzających te strony stanowią ludzie młodzi: w wieku od 7 do 14 lat (12,5%), od 15 do 24 roku życia (30,4%) oraz od 25 do 30 roku (22,4%)”². Swoje miejsce w światowej sieci znajdują również wspólnoty życia konsekrowanego, które coraz częściej informują o sobie na odrębnych dla każdej z nich stronach internetowych. Podawanie wiadomości o wspólnocie religijnej na stronie firmowanej przez tę właśnie wspólnotę, bez względu na to, kto jest rzeczywistym konstruktorem układu danej strony i kto przygotował zamieszczane na niej materiały, uznaję za podstawowe kryterium uznania publikacji za autoprezentacyjną. Korzystam tu z definicji autoprezentacji (kształtowania własnego wizerunku), stosowanej przez Bogdana Wojciszke: „kształtowanie sposobu, w jaki spostrzegają nas inni ludzie”³.

Autoprezentacja przybiera różne kształty, począwszy od neutralnej, skrótowej, bez mała encyklopedycznej informacji o istnieniu wspólnoty, jej historii, celach i działaniach, ułożonej na stronie przypominającej przeniesioną na ekran kopię drukowanej publikacji o tradycyjnym kształcie – po formy bogate pod względem genologicznym, urozmaicone grafiką oraz realizacjami multimedialnymi. Podstawowym elementem charakterystyki stron WWW jest ich hipertekstowość, czyli taki sposób organizacji tekstów i innych struktur znajdujących się w cyberprzestrzeni, który umożliwia lekturę nieliniarną, o dowolnej kolejności wybieranych segmentów, ograniczaną jedynie możliwością szybkiego ich wywołania dzięki połączeniom elektronicznym⁴. Posłużenie się Internetem w miejsce kontaktu *face-to-face* lokuje autoprezentację w obrębie relacji medialnie zapośredniczonych, *interface-to-interface*, o których pisze Tomasz Goban-Klas⁵. Funkcjonowanie strony internetowej danego zgromadzenia może stanowić przykład *eklezyjalnej aktywności wizerunkowej* – określenia tego używa Igor Borkowski⁶. Wybór środka, jakim jest Internet, upoważnia do traktowania stron internetowych jako przykładu funkcjonowania mediatyzacji, czyli „procesu pośrednictwa mediów w poznawaniu świata, wpływania przez media na postrzeganie przez człowieka rzeczywistości niedostępnej bezpośrednio

² Ibidem, s. 141.

³ B. Wojciszke, *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*, Warszawa 2002, s. 164.

⁴ Z. Bauer, *Hipertekst* [hasło], [w:] *Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 75-76.

⁵ T. Goban-Klas, *Spółczesność masowa, informacyjna czy medialna*, [w:] *Wartki nurtu mediów. Ku nowym formom społecznego życia informacyjnego*. Pisma z lat 2000-2011, Kraków 2011, s. 182.

⁶ I. Borkowski, *Rzeczniostwo prasowe a kształtowanie wizerunku polskich zgromadzeń zakonnych. Teoria – praktyka – case study*, [w:] *Kształtowanie wizerunku jako narzędzie public relations*, red. I. Borkowski, K. Stasiuk-Krajewska, Wrocław 2011, s. 57.

doświadczeniu⁷. Opis (lub samoopis⁸) wspólnoty przy użyciu narzędzia, jakim jest strona internetowa, to kształt komunikacji medialnej, wyraz swoistej, niekoniernie profesjonalnej polityki informacyjnej.

Zagadnieniu autoprezentacji żeńskich zgromadzeń zakonnych w Internecie poświęciłam referat wygłoszony w 2014 r. podczas VII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Język religijny dawniej i dziś (w kontekście teologicznym i kulturowym)”⁹. Analiza koncentrująca się przed wszystkim na tzw. stronach głównych ujawniła istnienie pewnych schematów tak w strukturze, jak i w treści badanego materiału. Mimo powierzchownego zróżnicowania układu i grafiki, strony te wykazują pewną przewidywalność co do zestawu informacji i ich klasyfikowania, co pomaga w ewentualnym porównywaniu zawartości, lecz utrudnia wyłowienie lub zapamiętanie cech szczególnych zgromadzeń, a nawet, w skrajnych przypadkach, szybkie rozróżnienie stron znanych i odwiedzanych po raz pierwszy. Dominuje uitylitarny, sformalizowany przekaz o funkcji informacyjnej; na dalszy plan przesuwane są ewentualne elementy fatyczne oraz ocieplające wizerunek. W zaskakująco niewielkim stopniu wykorzystywane są też środki multimedialne. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy może być swoista uniwersalność stron, rozumiana jako próba stworzenia komunikatu przeznaczonego dla każdego – zatem nieokreślonego odbiorcy. Na tym tle rysuje się pytanie, będące inspiracją niniejszego opracowania: **Czy twórcy internetowych autoprezentacji żeńskich wspólnot zakonnych uwzględniają potrzeby młodego użytkownika Internetu, a jeśli tak – w jaki sposób kształtuje się przekaz skierowany do młodzieży?**

Jako podstawę badań obieram zbiór 93 stron internetowych, których adresy opublikowano na oficjalnej liście zgromadzeń, uczestniczących w Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych¹⁰. Wykaz obejmuje 100 wspólnot; 20 z nich nie podaje adresu strony; niektóre zaś odsyłają do kilku adresów, np. oddzielnych dla poszczególnych prowincji¹¹. Artykuł obejmuje

⁷ J. Kołodziej, *Mediatyzacja rzeczywistości społecznej*, [w:] *Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 118.

⁸ Terminem *samoopis* posługuje się np. K. Stasiuk-Krajewska w artykule *Funkcje i struktura dziennikarskiego samoopisu – przypadek „Naszego Dziennika”*, [w:] *Kształtowanie wizerunku...*, op. cit., s. 41-55.

⁹ K. Czarnecka, *O niektórych schematach w internetowej autoprezentacji żeńskich zgromadzeń zakonnych* [w druku].

¹⁰ Tabela dostępna na stronie: <http://www.zakony-zenskie.pl/czlonkinie-konferencji/>, [dostęp: 10.10.2016]. Dla porządku należy zaznaczyć, że nie wszystkie adresy zawarte w tabeli są aktualne, niekiedy też pojawia się informacja o zmianie adresu.

¹¹ Niektóre strony internetowe nie zawierają bezpośrednich informacji o zgromadzeniu – np. strona Wspólnoty Niepokalanej Matki Wielkiego Zawierzenia <http://www.zawierzanki.pl> powiadamia tylko o organizowanych w domach wspólnoty rekolekcjach ignacjańskich i sprawach z nimi związanych. Dane na temat Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, zamieszczone na stronie <http://www.faustyna.pl>, podane są jako informacja drugoplanowa, podrzędna, w związku z kultem św. Faustyny [dostęp: 10.10.2016].

4 aspekty: 1. sposoby wyodrębniania treści przeznaczonych dla młodzieży, 2. tematykę przekazu, 3. wybrane zabiegi językowe, 4. wykorzystanie multimediów.

Wyodrębnianie treści przeznaczonych dla młodzieży

Najprostszym sposobem wyodrębnienia treści przeznaczonych dla młodzieży jest odszukanie wyraźnych zapisów, wskazujących adresata poszczególnych części strony internetowej danego zgromadzenia. Łatwość znalezienia takich informacji układa się w skali od rozwiązań najbardziej funkcjonalnych: dane o zakładanym odbiorcy podawane już w nazwach działów, np. *Dla młodych*¹² (benedyktynki misjonarki), *Młodeż* (terezjanki¹³), *Młodzi* (salezjanki¹⁴), *Nazaretańska postęga młodym*¹⁵, przez wymagające nieco więcej uwagi sygnały w nagłówkach pojedynczych tekstów aż po pojedyncze sformułowania wtopione w poszczególne wypowiedzi, niemożliwe do odkrycia bez lektury obszernych passusów lub wręcz całych stron.

Rzadko stosowanym, lecz praktycznym zabiegiem jest odesłanie – przez hiperłącze – do osobnej strony internetowej, tworzonej przez zgromadzenie, a przeznaczonej właśnie dla ludzi młodych. Metodę taką obrały m.in. słuźebniczki śląskie, proponujące stronę *Słuźebniczki młodym – strona dla tych, którzy szukają...*¹⁶ oraz albertynki – zakładka *Albertynki młodym*¹⁷ przekierowuje na stronę *Otwórz serce*¹⁸.

Twórcy niektórych stron internetowych (np. sióstr antonianek, augustianek, zawierzanek) zrezygnowali z jakiegokolwiek wyodrębniania kategorii czytelników. W takiej sytuacji jedynym dostępnym, lecz z pewnością ułomnym narzędziem, jest wnioskowanie o potencjalnym odbiorcy na podstawie przydatności przedstawianych informacji. Obierając taki tok myślenia, można tylko z pewnym prawdopodobieństwem założyć, że podstrona dotycząca przebiegu formacji zakonnej zainteresuje potencjalne kandydatki. Dodatkowym tropem może, lecz nie musi być towarzyszące encyklopedycznej informacji zdjęcie kilkorga dziewcząt w stroju świeckim lub zakonnym¹⁹.

¹² <http://www.benedyktynki.pl>, [dostęp: 15.05.2017].

¹³ <http://www.terezjanki.pl>, [dostęp: 15.05.2017].

¹⁴ <http://www.cmw.osw.pl>, [dostęp: 15.05.2017].

¹⁵ <http://www.nazaretanki.krakow.pl>, [dostęp: 15.05.2017].

¹⁶ <http://www.sluzebniczki.mlodym.pl>, [dostęp: 15.05.2017].

¹⁷ Zakładka: <http://www.albertynki.pl>, [dostęp: 15.05.2017].

¹⁸ <http://otworzserce.pl/>, [dostęp: 15.05.2017].

¹⁹ Zob. np. stronę główną Zgromadzenia Sióstr Antonianek od Chrystusa Króla: <http://www.antonianki.pl/index.php>, w zakładce: *Zgromadzenie, część: Formacja* <http://antonianki.pl/pl/zgromadzenie/ct-menu-item-18.html>, [dostęp: 15.05.2017].

Tematyka przekazu dla młodzieży

Przegląd kilkudziesięciu stron internetowych pozwala na wyłonienie dwóch podstawowych kręgów tematycznych. Na pierwszy z nich składają się propozycje długofalowego uczestnictwa w różnego typu wspólnotach: ruchach, duszpasterstwach, dziełach, grupach modlitewnych. Drugi związany jest w odczytywaniem życiowego powołania, a w konsekwencji – mniej lub bardziej wprost – z zaproszeniem do namysłu nad wyborem życia w konkretnej wspólnocie zakonnej. Kategorię pośrednią stanowią natomiast informacje o możliwości doraźnego uczestniczenia w spotkaniach (także rekolekcjach) oraz sprawozdania z takich wydarzeń.

Nurt dotyczący zaangażowania się w działalność wspólnot jest reprezentowany przez takie społeczności, jak np. katolicka grupa modlitewna *Młodzieżowe Dzieło Pomocy dla Czyścica*, działająca przy Zgromadzeniu Sióstr Wspomożycielek Dusz Czyścicowych lub *Tereziańskie Apostolstwo Ufności*. Na odpowiednich stronach internetowych przedstawia się krótką charakterystykę wspólnot, akcentującą cele ich istnienia i obowiązki członków (np. „poznawać i zgłębiać naukę Kościoła katolickiego na temat życia wiecznego i rzeczy ostatecznych człowieka, a więc śmierci, sądu, życia po śmierci: nieba, czyścica i piekła”²⁰), zamieszcza się zachęty do konkretnych praktyk pobożnych, dane kontaktowe, karty uczestnictwa pozwalające na zgłoszenie akcesu, dołącza sprawozdania i fotografie ze spotkań. Nagłówek *Duszpasterstwo młodzieży* nie musi oznaczać istnienia konkretnej grupy; odnosi się on niekiedy do całokształtu indywidualnych działań sióstr na rzecz osób młodych. Tak rozumiane jest duszpasterstwo na stronach sióstr adoraterek Krwi Chrystusa oraz sióstr betanek:

Siostry utrzymują kontakt z młodymi, organizują rekolekcje i skupienia. Towarzyszą młodzieży w pielgrzymkach i innych spotkaniach. Młodych, którzy pragną poznać bliżej naszą rodzinę zakonną, porozmawiać o działaniu Boga w ich życiu, podzielić się swoją codziennością, siostry zapraszają do indywidualnego kontaktu i osobistego spotkania. Można także nawiązać kontakt z daną siostrą w zależności od miejsca zamieszkania, aby łatwiej było się spotkać²¹.

Drugi ze wspomnianych bloków tematycznych, dotyczący zagadnień ściśle powołaniowych, pojawia się na większości stron prezentujących żeńskie zgromadzenia

²⁰ <https://wspomozycielki.pl/mdpc/>, [dostęp: 15.05.2017].

²¹ <http://www.betanki.pl/cos-dla-mlodych-180/kontakt-z-referentka-183>, [dostęp: 15.05.2017], wyróżnienia w cytatach: K.C.

zakonne. Treści te bywają umieszczane w częściach przeznaczonych dla młodego odbiorcy – uczyniono tak w przypadku materiałów pt. *Rozeznanie powołania* na stronie *Albertynki młodym*, serii filmów z wypowiedziami benedyktyнки misjonarki w dziale *Dla młodych*, fragmentu *Powołanie w zakładce Młodzież* (terezjanki).

Częściej jednak informacje związane z powołaniem są lokowane wśród innych informacji o zakonie, uporządkowanych wg przewidywalnego schematu, obejmującego np. dzieje wspólnoty, dane o charyzmacie, duchowości, dziełach, placówkach itp. Mogą one przybrać kształt lakonicznej, rzeczowej notatki o warunkach przyjęcia i niezbędnych dokumentach. Jedynym sygnałem werbalnym odnoszącym się do wirtualnego odbiorcy pozostają wówczas rzeczowniki typu *dziewczyna, dziewczęta*, np.:

- Wspólnota nasza przyjmuje *dziewczęta*, które pragną służyć Bogu w życiu zakonnym²²;
- Każda *dziewczyna*, która pragnie wstąpić do nas, najpierw przyjeżdża do Sulejówka, żeby spotkać się z Matką²³,

lub informacje o pożądanym wieku osób ubiegających się o przyjęcie:

- Zgromadzenie przyjmuje kandydatki *w wieku od 18 do 30 lat* z wykształceniem średnim po maturze²⁴.

Wzmianek o powołaniu z największym prawdopodobieństwem można szukać we wspomnianych już działach poświęconych formacji zakonnej. Skrótowny, poniekąd encyklopedyczny charakter tego typu wiadomości dobrze ilustruje poniższy fragment ze strony sióstr paulistek:

Formacja w Zgromadzeniu Sióstr św. Pawła obejmuje:

- aspirantat
- postulat (przynajmniej 1 rok)
- nowicjat (2 lata)
- juniorat (6 do 9 lat)

Aspirantat jest pierwszym etapem formacji. Jest to okres zapoznania się ze wspólnotą.

²² <http://www.siostrywspolnejpracy.pl/warunki-przyjecia-do-zgromadzenia>, [dostęp: 15.05.2017].

²³ <http://www.wspomozycielki.pl/strony.strona.9.0.html>, [dostęp: 15.05.2017].

²⁴ <http://www.paulistki.pl/o-nas-formacja>, [dostęp: 15.05.2017].

Postulat jest czasem rozpoznawania i wyboru drogi. Doświadczeniem życia we wspólnocie zakonnej.

Nowicjat prowadzony jest wspólnie dla wszystkich kandydatek europejskich w Rzymie, gdzie mają możliwość zapoznać się z korzeniami Zgromadzenia.

Nowicjat obejmuje także 6 miesięcy praktyki apostołskiej.

Juniorat rozpoczyna się pierwszymi ślubami zakonnymi, odnawianymi co rok.

Podczas junioratu, czyli okresu ślubów czasowych, siostry przechodzą formację indywidualną, odbywają praktyki apostołskie i studiują.

Juniorat kończy się ślubami wieczystymi²⁵.

Zacytowany blok kończy się znamienym usprawiedliwieniem oraz zaproszeniem do kontaktu:

Powyższe informacje są ogólne, gdyż przebieg formacji jest indywidualny dla każdej z kandydatek [...]. Jeżeli czujesz, że bliski Ci jest duch św. Pawła Apostoła i jak on chcesz głosić Chrystusa, skontaktuj się z nami²⁶.

Opisane powyżej dwa podstawowe kręgi tematów bezpośrednio albo potencjalnie adresowanych do młodzieży – treści dotyczące zaangażowania w grupy lub przedsięwzięcia religijne gromadzące młodych ludzi oraz wiadomości powołaniowe – nie muszą występować rozdzielnie. Na stronie internetowej urszulanek Serca Jezusa Konającego w pasku zakładek umieszczono równoważne działy: *Powołanie* (podstronki: *Etapy formacji* i *Z życia młodych sióstr*) i *Dla młodych* (wewnątrz: *Inicjatywy wakacyjne*, *Forum*, *SEDNO*, *EDeN*)²⁷; takie rozłożenie materiałów nie jest jednak częstą praktyką.

Wybrane zabiegi językowe

Teksty autoprezentacyjne zamieszczane na głównych stronach internetowych żeńskich zgromadzeń zakonnych redagowane są w standardowej polszczyźnie, w jej

²⁵ Ibidem.

²⁶ <http://www.paulistki.pl/o-nas-formacja>, [dostęp: 15.05.2017].

²⁷ <http://urszulanki.pl/>, [dostęp: 15.05.2017]; SEDNO to nazwa cyklicznych warsztatów teatralnych, EDeN – nazwa dni skupienia dla młodych osób dorosłych.

wersji oficjalnej, opracowanej, cechują się przeważnie pewnym dystansem, neutralnością stylistyczną. Dążenie do rzeczowości komunikatu sprawia, że tak struktura strony, jak i warstwa językowa stają się przewidywalne, poprawne pod względem formalnym, lecz mało charakterystyczne. Tym samym strona internetowa może upodabniać się do rozmieszczonych na ekranie komputera treści leksykonu, wzbogaconych o pewne efekty graficzne. Na tym tle warto zastanowić się nad wyznacznikami ewentualnej odrębności przekazu adresowanego do młodzieży.

Warstwa językowa tekstów pozostaje w korelacji z wyborem form genologicznych – płaszczyzna językowa jest bowiem jednym z poziomów charakterystyki wzorca gatunkowego²⁸. Urozmaiceniu języka publikacji przeznaczonych dla młodych odbiorców sprzyja zamieszczanie takich form, jak wspomnienia, świadectwa – budujące opowieści o działaniu Boga w życiu konkretnych osób²⁹, sprawozdania uczestników wydarzeń, listy, naśladujące dialog serie pytań i odpowiedzi. Odrębny zbiór stanowią fragmenty klasycznej literatury pięknej lub książek o tematyce religijnej oraz – sporadycznie wykorzystywane – anonimowe utwory liryczne bądź proza poetycka³⁰. Źródłem cytatu może być też lista dialogowa filmu, np. urywek z filmu Federica Felliniego „La Strada”, zatytułowany „Nawet kamień do czegoś służy”:

Gelsomina: Nic nie stworzy niczego. Nikomu nie jestem potrzebna.

Życie jest dla mnie znużeniem i goryczą.

Klaun: Nawet ten mały kamyk do czegoś służy.

Gelsomina: Do czego?

Klaun: Myślisz, że to wiem? Gdybym wiedział, czy wiesz, kim mógłbym być?

Gelsomina: Kim?

Klaun: Dobrym Bogiem. Tym, który wszystko wie! Kiedy się urodzisz... nawet kiedy umrzesz! Kto mógłby to wiedzieć? Ja nie wiem, do czego służy ten kamień, ale z pewnością do czegoś służy. Gdyby był niepotrzebny, także reszta byłaby niepotrzebna, gwiazdy również! Tak już jest, wiesz o tym? I ty, także ty do czegoś służysz, ze swoją głową głupka!³¹

²⁸ O czterech komponentach wzorca gatunkowego wypowiedzi, w tym: wyznacznikach stylistycznych: M. Wojtak, *Gatunki prasowe*, Lublin 2004, s. 16-17.

²⁹ Por. M.D. Nowak, *Świadectwo religijne. Gatunek – język – styl*, Lublin 2005.

³⁰ Por. np. tekst poetycki: Powołanie, rozpoczynający się od słów: „Powołanie to trwanie w Bogu jak gałązka w winnym krzewie, / pozwalanie się odnaleźć / i nie uciekanie [sic!] dłużej przed Miłością” – <http://www.benedyktynki.pl/art/cat34/powolanie.html>, [dostęp: 15.05.2017].

³¹ http://www.mariowka.sluzki.opoka.org.pl/rekolekcje_swiaectwa.htm, [dostęp: 15.05.2017].

Rolą odpowiednio dobranych cytatów jest skłonienie do refleksji, do pochylenia się nad własnym życiem w kontekście wypowiedzi zaskakujących swą proweniencją – innych niż przewidywalne na stronach zakonnych wyimki z Biblii i pism religijnych.

Lista gatunków, jakie można umieścić na stronie internetowej zgromadzenia, jest potencjalnie nieograniczona. Wybory oscylują między uporządkowanym, przejrzystym, neutralnym przekazem o podstawowej funkcji informacyjnej a formami, które wyłamując się z oficjalnych rygorów, zwracają uwagę swą atrakcyjnością.

Podstawową cechą wyróżniającą wypowiedzi kierowane do młodzieży jest próba odejścia od tekstu sformalizowanego, swoista personalizacja, służąca nawiązywaniu kontaktu. Poetyka zaproszenia, listu, swobodnie prowadzonej refleksji, a niekiedy także świadectwa skłania do użycia form podkreślających relację nadawczo-odbiorczą: *ja – ty*, a zatem kontakt indywidualny obu stron, gdzie w roli nadawcy sytuuje się przedstawicielka zgromadzenia, np. „Witam Cię i pozdrawiam serdecznie na progu Wielkiego Tygodnia”³². Zindywidualizowanie odbiorcy podkreślane jest użyciem stosownych zaimków (osobowych i dzierżawczych: *ty, twój*) i form drugiej osoby liczby pojedynczej (*jesteś*):

Ty jesteś zagadką. „Po co żyć?” Pytanie proste i trudne zarazem, egzystencjalne, które wcześniej lub później zadaje sobie każdy z nas. Trudno jest żyć, kiedy nie wiadomo, po co się żyje. Od znalezienia prawdziwej odpowiedzi zależy *Twoje* szczęście.

Twoje horyzonty są o wiele szersze niż wszystkie pieniądze, motory, samochody i rozrywki razem wzięte. Jest w *Tobie* wymiar duchowy, który nie zadowala się posiadaniem, lecz pragnie być. To serce, bijące nie dla rzeczy, lecz dla Kogoś. *Jesteś* stworzony do pewnego spotkania, od którego będzie zależeć *Twoja* realizacja jako istoty ludzkiej.

Jezus przygotował *Ci* miejsce i czas na spotkanie i czeka na *Ciebie!*³³

Na tym tle specyficzne miejsce przysługuje stylizacjom epistolarnym, takim jak np. list do *Ukochanej*, którego autorem okazuje się Chrystus: „Dzisiaj kieruję do Ciebie kolejny list, kolejne SŁOWO. I właśnie nad SŁOWEM chcę

³² Fragment listu, <http://www.mlodziuz.bdnpl/index.php/dla-ciebie/do-moich-przyjaciol/455-dmp-101.html>, [dostęp: 10.10.2016].

³³ http://www.mariowka.sluzki.opoka.org.pl/rekolekcje_swiadectwa.htm, [dostęp: 15.05.2017].

z Tobą się dzisiaj pochylić”³⁴. Koncept stosowania niezaczerpniętych z Biblii „słów Jezusa”, zapisywanych w 1. osobie, jest zabiegiem powtarzalnym – jedno z zaproszeń na rekolekcje podsumowano zapewnieniem: „Czekam na Ciebie – Jezus”³⁵. U źródeł takiego rozwiązania, znanego jako strategia przenoszenia kompetencji³⁶, może zapewne tkwić myśl o nieeksponowaniu roli samego zgromadzenia, ukrywającego swą propozycję za głosem najwyższego autorytetu.

Układ nadawczo-odbiorczy w tekstach przeznaczonych dla młodzieży przybiera również postać: *my* – *wy* lub najczęściej: *my* (siostry, należące do zgromadzenia) – *ty* (czytelnik), np.

- Jesteś wart Krwi Chrystusa. Jeśli wiesz już o tym, lub chcesz się przekonać – zapraszamy!³⁷,
- Napisz do nas, zadzwoń, albo przyjedź – porozmawiamy...³⁸,
- SZUKASZ ODPOWIEDZI? – Popatrz w stronę MISTRZA, przyjedź i odkryj Boży plan wobec Ciebie...³⁹,
- Jeśli chcesz się pomodlić z nami, poznać nasze życie, odejść na chwilę od codzienności i zanurzyć się w Panu siedząc u Jego stóp... Zapraszamy⁴⁰.

W kontekstach związanych z relacją *my* – *ty* uwidacznia się pewien brak symetrii, wyrażający się w zaleceniach, pouczeniach lub instrukcjach kierunkowanych do młodego odbiorcy. Typowe są tu wypowiedzi dyrektywne, jak we fragmencie:

- [...] będziesz miała możliwość spotkać się z Bogiem i samą sobą. Pytasz, na czym to polega? Otóż:
- krok – otwórz się na Ducha Świętego
 - krok – rozbudź w sobie pragnienie modlitwy i spotkania z Jezusem, który przemawia w swoim Słowie
 - krok – nastaw się na słuchanie Boga przemawiającego w ciszy
 - krok – otwórz się na szczerą rozmowę z Siostrą, która dyskretnie będzie Ci towarzyszyła w czasie tych rekolekcji⁴¹.

³⁴ <http://www.mlodziez.bdnpl/index.php/dla-ciebie/list-do-ciebie/392-nad-sowem-chce-z-toba-sie-pochylic.html>, [dostęp: 10.10.2016].

³⁵ <http://www.felicjanki.przemysl.pl/index.php?szukasz-drogi-...,34>, [dostęp: 15.05.2017].

³⁶ Z. Nęcki, *Komunikacja międzyludzka*, Kraków 2000, s. 65.

³⁷ www.adoratorki.pl, [dostęp: 15.05.2017].

³⁸ <http://otworzserce.pl/index.php/kontakt>, [dostęp: 15.05.2017].

³⁹ <http://www.felicjanki.przemysl.pl/index.php?szukasz-drogi-...,34>, [dostęp: 15.05.2017].

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ <https://siostrywspolnejpracy.pl/powolanie/rekolekcje-indywidualne>, [dostęp: 15.05.2017].

Dłuższe wypowiedzi imitują niekiedy rozmowę o urozmaiconych strukturach składniowych (zdania pytające, zdania niedokończone, tryb rozkazujący), zawierają elementy fatyczne. Niektórym informacjom nadaje się postać ciekawszą niż prosta nota – w jednym z działów poświęconym tematyce powołaniowej zamieszczono „10 pytań o życiu konsekrowanym”, na które odpowiada przedstawiona z imienia i nazwiska „siostra z wieloletnim doświadczeniem w towarzystwie powołaniom”. Wśród zagadnień nadesłanych – jak się wolno domyślać z kontekstu – przez młode osoby znajdują się np. takie kwestie, jak:

- Co siostry robią przez cały dzień?,
- Jak zostać służką?,
- Czy może się zdarzyć tak, że ktoś pomyli swoje powołanie i wstępuje do Zgromadzenia, chociaż jest powołany do życia w rodzinie (lub odwrotnie) i jak to rozeznac w 100%?,
- Dlaczego siostry i bracia zakonni noszą habity, a siostry służki nie?⁴².

Odpowiedzi nie mają charakteru bezosobowego, nadano im pewien rys indywidualny – zachowano stylistykę pierwszoosobową: *domyślam się; powiem inaczej; unikam takiego liczenia; niejednokrotnie dziękowałam Bogu za tę łaskę*. Równocześnie jednak użycie liczby mnogiej podkreśla, że konkretna siostra wypowiada się w imieniu zgromadzenia: *tę formę pielęgnujemy jako wspaniałą wartość; w ten sposób chcemy oddać Bogu chwałę; wołamy o pomoc; możemy być tylko dla Niego; ufamy, że w naszej słabej „świętyni ciała” wstawia się za nami*.

Innym sposobem, dodającym wiarygodności opisywanym doświadczeniom życia zakonnego są utrzymane w poetyce świadectwa wypowiedzi młodych członkiń zgromadzenia. Wskazać tu można np. opowieść siostry Marii Martiny ze strony *Służebniczki młodym*⁴³ lub zbiór ponad 20 wypowiedzi na stronie sióstr kanoniczek⁴⁴.

Na uwagę zasługuje fakt, iż autorami części tekstów zamieszczanych na stronach zgromadzeń zakonnych są (jeśli polegać na danych z Internetu) ludzie młodzi. Na dedykowanej młodzieży odrębnej stronie sióstr albertynek znajdujemy zachętę do nadsyłania świadectw (dodajmy, że w wypowiedzi tej nie wykreowano jednolitego odbiorcy: formy 2. osoby liczby pojedynczej sąsiadują z 2. osobą liczby mnogiej):

⁴² <http://www.mariowka.sluzki.opoka.org.pl/>, [dostęp: 15.05.2017]. U dołu strony zawarto sugestię, co do nadsyłania dalszych pytań; odpowiedzi opatrzone fotografią zakonnicy.

⁴³ <http://www.sluzebniczki.mlodym.pl/?p=136>, [dostęp: 15.05.2017]; na stronie zamieszczono fotografię siostry i numer jej telefonu komórkowego.

⁴⁴ <http://www.kanoniczki.pl/index.php/pojdz-za-mna/moje-powolanie>, [dostęp: 15.05.2017].

Zapraszamy Was do dzielenia się świadectwem tego, co przeżyliście na naszych wspólnych spotkaniach. Napisz o tym, jak odkrywasz działanie Pana Boga w swoim życiu. Pamiętaj, że nie chodzi o wielkie, wyszukane przemyślenia, ale o autentyczność. Często największą wartość mają świadectwa krótkie i proste, ale spontaniczne i napisane Twoimi własnymi słowami. Wszystkim, którzy dla chwały Bożej zechcą się podzielić tym, co im w duszy gra, z góry serdecznie dziękujemy⁴⁵.

Serię takich właśnie krótkich wypowiedzi (świadectw dziewcząt uczestniczących w rekolekcjach) odnajdujemy na stronie sióstr służek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej. Tego typu teksty wymagają narracji pierwszoosobowej:

- Zabieram do domu spokój duszy (wyciszenie), większą wiarę w Boga i przyjaźnię z koleżankami;
- Myślałam, że ktoś będzie przymuszał do modlitwy, tymczasem sama tego potrzebowałam i chętnie modliłam się. Poprawiłam jakość swojej modlitwy;
- Rekolekcje pomogły mi w rozeznaniu powołania. Uświadomiłam sobie, że jeszcze długa droga przede mną⁴⁶.

Przytoczone urywki, podobnie jak pozostałe ulokowane w tym samym dziale, zostały zapewne poddane stosownej redakcji – utrzymane są w podobnej, uładzonej stylistyce pozbawionej rażących nieporadności i indywidualizmów. Inny charakter mają nieliczne wypowiedzi opublikowane przez albertynki. W tekstach tych zachowano nieoficjalny styl, wraz z emocjonalnym słownictwem potocznym, stosowanym przez młodzież, np.:

- Warsztaty wolontariackie – *dla mnie bomba!*,
- i tu obraz Ecce Homo – *dla mnie obłądny!!!!*,
- *Bóg dał mi (jako wolontariuszce) takiego „kopa”...⁴⁷.*

Z językowym kolorytem świadectwa pozwala się zapoznać poniższy, obszerny fragment:

Dziękuję G.M. także za to, że stała się moją współśmiaczką. [...]
A owoce tego zbieram do dziś i ciągle wybierać nie mogę. Tego jest

⁴⁵ <http://otworzserce.pl/index.php/wiadectwa/>, [dostęp: 15.05.2017].

⁴⁶ http://www.mariowka.sluzki.opoka.org.pl/rekolekcje_swiadectwa.htm, [dostęp: 15.05.2017].

⁴⁷ <http://otworzserce.pl/index.php/wiadectwa/>, [dostęp: 15.05.2017].

tak obłędnie dużo, że normalnie nie ogarniam...!!! [...]

Dziękuję w sposób szczególny Siostrze z „okienka dla bezdomnych” za to, że swoimi słowami dała mi kopniaka w nowe życie, nową rzeczywistość... Dzięki niej zrozumiałam, że chociaż jako jednostka nie jestem w stanie zmienić całego narodu polskiego, to jako osoba ludzka i jako człowiek stworzony na obraz i podobieństwo samego Boga, jestem ODPOWIEDZIALNA za losy całego kraju, bo to od moich wyborów, od moich decyzji, wypływa kształt polskiej rzeczywistości. [...]

Od tego Sylwestra moje życie jest przemieniane. Chociaż na co dzień tego nie widzę, z perspektywy czasu zaczynam widzieć, mimo że moje serce samo z siebie jest ślepe niczym kret ryjący pod ziemią.

Poprzez to doświadczenie Jezus pokazał mi moja wewnętrzną rzeczywistość, której – wg mojej teorii – nie miałam. Pokazał mi czym są emocje i że to one czynią człowieka człowiekiem – żywym lub martwym. Wyciąga do mnie swoje dłonie, kiedy ludzkie oczy już dawno się ode mnie odwróciły. ... no comments

Ad maiorem Dei gloriam!⁴⁸

Tekst ten, oprócz obecności usterek poprawnościowych i edytorskich, cechuje się ewidentną niejednorodnością stylistyczną. Łączy w sobie elementy oficjalnej, podniosłej stylistyki wypowiedzi patriotycznych: „chociaż jako jednostka nie jestem w stanie zmienić całego narodu polskiego [...] jestem ODPOWIEDZIALNA za losy całego kraju, bo to od moich wyborów, od moich decyzji, wypływa kształt polskiej rzeczywistości” oraz języka teologii (bądź filozofii personalistycznej): „jako osoba ludzka i jako człowiek stworzony na obraz i podobieństwo samego Boga”. W kontraście do nich pozostają: neologizm *współśmiaczka*, indywidualny obraz będący rozwinięciem frazeologizmu: *ślepy jak kret*: „moje serce samo z siebie jest ślepe niczym kret ryjący pod ziemią”, modny zwłaszcza w środowiskach młodzieżowych zaprzeczony czasownik *nie ogarniać* (dodatkowo we frazie: *normalnie nie ogarniam*) oraz przenośny potocyzm: *dać komuś kopniaka* ‘zmobilizować kogoś, popchnąć ku czemuś’. Obrazu niespójności językowej dopełniają dwa cytaty: angielskie *no comments* ‘bez komentarza’ oraz sąsiadująca z tym wyrażeniem sentencja łacińska *Ad maiorem Dei gloriam* ‘na większą chwałę Bożą’. Publikacja tak dalece nieuporządkowanego redakcyjnie tekstu stanowi jednak wyjątek na tle całego analizowanego materiału.

⁴⁸ Ibidem.

Głos młodych korespondentów widoczny jest również w zamieszczanych na stronach żeńskich zgromadzeń zakonnych księgach gości czy księgach intencji modlitewnych. Inne teksty, np. modlitwy redagowane z perspektywy młodej dziewczyny, sprawiają wrażenie wypowiedzi przygotowanej dla młodzieży, niekoniecznie przez jej przedstawicieli, np.

Modlitwa o rozeznanie powołania

Boże, przenikasz i znasz mnie.

Stworzyłeś mnie dla szczęścia, Pomóż mi je odnaleźć.

Ukaż mi moją drogę życia.

Spraw, abym wybrała to,

Co dla mnie zamierzyłeś

Jeszcze w łonie mej matki.

Chcę być Tobie posłuszna we wszystkim.

Pójdę, gdzie mnie pošlesz.

Ufam Tobie, bo wiem, że mnie kochasz

I chcesz mojego dobra.

Prowadź mnie po Twoich ścieżkach.

Amen⁴⁹.

Wszystkie przedstawione zabiegi, lokujące się tak na poziomie genologii, jak i stylu, świadczą o dążeniu do dialogu, o urozmaicaniu form, słowem: poszukiwaniu środków, które ułatwiając kontakt z odbiorcą, uatrakcyjniają przekaz werbalny. Trzeba jednak zaznaczyć, że mimo zastosowania gatunków o mniejszym stopniu oficjalności bardzo trudno znaleźć na przeznaczonych dla młodzieży stronach internetowych żeńskich zgromadzeń zakonnych nacechowane emocjonalnie słownictwo kolokwialne lub przykłady leksyki środowiskowych odmian języka młodego pokolenia.

Wykorzystanie multimedialności

Strona internetowa jest środowiskiem umożliwiającym wprowadzenie nie tylko zbioru linearnych tekstów, odczytywanych w kolejności ograniczonej jedynie hierarchią poszczególnych elementów struktury hipertekstowej. Pozwala ona,

⁴⁹ <http://www.felicjanki.przemysl.pl/index.php?szukasz-drogi-...,34>, [dostęp: 15.05.2017]; zbiór modlitw powołaniowych opublikowano na stronie: <http://www.kanoniczki.pl/index.php/pojdz-za-mna/modlitewnik-powolaniowy>, [dostęp: 15.05.2017].

w ramach swej objętości, na umieszczanie grafiki, statycznej lub zmieniającej się w określonym rytmie, a także segmentów audio (nagrania dźwiękowe) i audiowideo (filmy) – bądź przynajmniej linków do nich⁵⁰. Przedstawione we wcześniejszym opracowaniu⁵¹ badania na temat multimedialności interesującego nas korpusu zakonnych stron internetowych, zwłaszcza tzw. stron głównych, prowadzą do wniosku o stosunkowo niewielkim zastosowaniu form innych niż nieruchomy tekst i także obraz.

Na tym tle wyróżniają się podstrony jednoznacznie adresowane do młodzieży, wyraźnie wydzielone lub wręcz funkcjonujące samodzielnie, dostępne bez pośrednictwa głównej autoprezentacji zgromadzenia. Dużą wagę przywiązuje się na nich do atrakcyjnej grafiki, zwłaszcza do fotografii, w miarę możliwości sporych rozmiarów, o wyrazistej kolorystyce. Mogą one towarzyszyć tekstom (niekiedy jako tzw. pokaz slajdów, cykl obrazów ukazujących się kolejno, niewymagających klikania – strona albertynek lub felicjanek), występować pojedynczo lub układać się w odrębne galerie zdjęć. Co ważne, fotografie te przedstawiają niekiedy młodzież (także w towarzystwie zakonnic) w sytuacjach nieoficjalnych, zabawowych, takich jak rzucanie w siebie poduszkami (strona albertynek) czy radosny wyskok w górę (strona adoratorek). Czasami w fotografię wpisuje się tekst, zwiększając jego moc perswazyjną, np. na zdjęciu zakonnic obejmującej dziewczynę czytamy: „Bóg czeka na Ciebie, czy już wybrałaś drogę powołania?”⁵². Zdjęcia dokumentują pewne sytuacje i wydarzenia, spotyka się także fotografie o wartości estetycznej (pejzaże, przyroda, portrety, zbliżenia detali), budujące nastrój, zachęcające do refleksji. Grafika może być wejściem do dalszej części strony – na stronie służebniczek śląskich⁵³ kliknięcie w wybrany element mapy Polski otwiera stosowne treści. Przeglądanie stron uatrakcyjniają przeznaczone dla młodego odbiorcy krótkie filmy (benedyktynki misjonarki⁵⁴, felicjanki⁵⁵), pliki do odtworzenia lub do pobrania (tekstowe lub muzyczne⁵⁶),

⁵⁰ Należy zauważyć, że zamieszczenie na stronie nagrań dźwiękowych lub filmów wzbogaca warstwę językową o elementy charakterystyczne dla polszczyzny mówionej.

⁵¹ K. Czarnecka, *O niektórych schematach...* [w druku].

⁵² <https://siostrywspolnejpracy.pl/>, [dostęp: 10.10.2016].

⁵³ <http://www.sluzebniczki.pl/dlamlodych,s.html>, [dostęp: 15.05.2017].

⁵⁴ Na stronie zgromadzenia w zakładce Powołanie zamieszczono 3 filmy prezentujące wypowiedzi s. Krystiany Chojnackiej OSB – przewodniczącej Komisji ds. Powołań przy Konsulcie Zakonów Żeńskich; filmy zatytułowano: *Strzelić w dziesiątkę z powołaniem*, *Życie zakonne nie jest łatwe, ale jest piękne!*, *Rekolekcje powołaniowe mogą cię zaskoczyć!*, <http://www.benedyktynki.pl/art/cat34/powolanie.html>, [dostęp: 15.05.2017].

⁵⁵ Minutowy film z zaproszeniem na rekolekcje: <http://www.felicjanki.przemysl.pl/index.php?szukasz-drogi-...,34>, [dostęp: 15.05.2017].

⁵⁶ <http://www.sluzebniczki.mlodym.pl/index.php/nasza-muzyka>, [dostęp: 10.10.2016]. Zob. też plik *Śpiewajmy Panu* na stronie <http://www.kanoniczki.pl/index.php/pojdz-za-mna>, [dostęp: 15.05.2017]; otwarcie strony sióstr felicjanek <http://www.felicjanki.przemysl.pl/index.php?szukasz-drogi-...,34>, [dostęp: 15.05.2017] uruchamia natomiast podkład muzyczny.

tzw. e-kartki umożliwiające przesłanie komuś obrazu z krótką wiadomością oraz księgi gości i księgi intencji, które zapraszają do wpisywania się. Istotną nowość stanowią odesłania poza strony internetowe zgromadzeń, przede wszystkim do mediów społecznościowych, takich jak Facebook i Twitter, do regularnie aktualizowanych blogów. Próby wprowadzania zróżnicowanych form multimedialnego przekazu dowodzą, że twórcy przynajmniej niektórych stron zdają sobie sprawę z potrzeb wynikających z przyzwyczajzeń odbiorczych młodego pokolenia. W ten sposób otwiera się nowa perspektywa – jak pisze ks. Kloch, „Nowe technologie umożliwiają liczne sposoby aktywności internautów, komunikowanie się między nadawcą i odbiorcą, niejednokrotnie odbiorca staje się nadawcą”⁵⁷.

Uwagi końcowe

Przegląd kilkudziesięciu stron zawierających autoprezentacje żeńskich zgromadzeń zakonnych upoważnia do kilku konkluzji, związanych ze sposobem kształtowania przekazu adresowanego do młodzieży. Punktem wyjścia pozostaje spostrzeżenie o niejednorodności rozwiązań; oprócz stron, na których nie wyodrębniono w jawny sposób treści przeznaczonych dla młodego odbiorcy, znajdujemy takie, gdzie łatwo jest wskazać specjalnie przygotowane podstrony lub wręcz odesłanie do samodzielnych, kompleksowo przemyślanych stron dla młodych.

Wśród zalet materiałów kierowanych do młodego pokolenia należy wymienić stosunkowo dużą rzeczowość danych oraz dbałość o zdynamizowanie komunikacji dzięki wykorzystywaniu koloru, różnego typu obrazu, w mniejszym stopniu: dźwięku. Zastosowanie elementów multimedialnych można wciąż określić jako bardzo umiarkowane, choć niewątpliwie, przy dobrym wyborze, mogą one wzbogacać przekaz. Formy te, o ile są już obecne, nie utrudniają odbioru, nie przesłaniają zasadniczych treści przekazywanych drogą werbalną – wolno przypuszczać, że przeminął już ostatecznie okres fascynacji łatwymi efektami technicznymi, takimi jak np. nadmiar ruchomej grafiki (opadające płatki kwiatów lub śnieżynki w tle tekstów) lub niepoddające się wyciszeniu irytujące melodie. Nową propozycją jest przekierowanie uwagi młodych odbiorców poza właściwe strony zgromadzeń – do profili zgromadzeń zakonnych w mediach społecznościowych.

Warstwa językowa ujawnia próby zbudowania pewnej odrębności w stosunku do oficjalnych stron „dla dorosłych” – neutralnych, sformalizowanych stron

⁵⁷ Ks. J. Kloch, *Środowiska diecezji i zakonów w Polsce wobec WEB 2.0*, [w:] *Kościół. Komunikacja. Wizerunek*, red. ks. R. Kowalski, współpraca ks. K. Borecki, Wrocław 2016, s. 127.

zakonnych autoprezentacji. Służą temu celowi: zróżnicowanie genologiczne i poszerzenie kręgu nadawców o reprezentantów młodzieży, a także zabiegi dążące do dialogowości, przejawiające się m.in. w sięganiu po formy 1. i 2. osoby obu liczb, zdania pytające i rozkazujące. Mimo budowania pewnej iluzji zindywidualizowanego kontaktu leksyka badanego przekazu mieści się zwykle w standardach starannej polszczyzny ogólnej. Wprowadzenie niektórych gatunków, zwłaszcza świadectw i wspomnień, uwzględniających indywidualne emocje, zwiększa niewątpliwie moc perswazyjną materiałów zamieszczanych na stronach internetowych.

Analizowane zabiegi, obecne na stronach żeńskich zgromadzeń zakonnych, a obejmujące dobór form podawczych, ukształtowanie językowe i rozwiązania techniczne, przynajmniej w części dowodzą starań o stworzenie wizerunku wspólnot troszczących się o młodzież i zabiegających o przyjazną komunikację, dostosowaną do potrzeb lub przyzwyczajzeń odbiorców. Zakładając, że rozwój zgromadzeń uzależniony jest – tylko na płaszczyźnie socjologicznej, nie zaś w wymiarze duchowego misterium – od kontaktu z kolejnymi pokoleniami, można wskazać także pewne niedostatki badanych stron internetowych. Należą do nich: wspomniany już brak działów wyodrębnionych ze względu na wiek odbiorcy, nieatrakcyjny, encyklopedyczny lub zbyt specjalistyczny przekaz sformalizowanych treści, statyczność formy i wiążące się z nią niedocenienie rozważnie stosowanych możliwości medialnych, a także ewidentne potknięcia, takie jak chaotyczna kompozycja strony, nagłówki nieadekwatne do zawartości tekstu lub brak aktualnych danych.

Upowszechnianie się przekazu internetowego o tematyce religijnej zaprasza do zadawania pytań, wykraczających poza ramy niniejszego wystąpienia. Poprzestanę na postawieniu tylko dwóch: *Czy treści przygotowywane z myślą o młodym odbiorcy rzeczywiście trafiają do nieprzypadkowych czytelników?* oraz *W jakiej mierze strony internetowe prezentujące zgromadzenia zakonne przyczyniają się do zainteresowania konkretnymi wspólnotami?* Odpowiedzi na podobne pytania pozostawić należy medioznawcom, socjologom religii oraz badaczom (medialnych) działań duszpasterskich.

Bibliografia

1. Bauer Z., *Hipertekst* [hasło], [w:] *Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 75-76.
2. Borkowski I., *Rzecznictwo prasowe a kształtowanie wizerunku polskich zgromadzeń zakonnych. Teoria – praktyka – casestudy*, [w:] *Kształtowanie wizerunku jako narzędzie public relations*, red. I. Borkowski, K. Stasiuk-Krajewska, Wrocław 2011, s. 57-80.

3. Czarnecka K., *O niektórych schematach w internetowej autoprezentacji żeńskich zgromadzeń zakonnych* [w druku].
4. Goban-Klas T., *Spoleczeństwo masowe, informacyjne czy medialne*, [w:] *Wartki nurt mediów. Ku nowym formom społecznego życia informacji. Pisma z lat 2000-2011*, Kraków 2011, s. 177--192.
5. Kloch J. ks., *Kościół w Polsce wobec WEB 2.0*, Kielce 2013.
6. Kloch J. ks., *Środowiska diecezji i zakonów w Polsce wobec WEB 2.0*, [w:] *Kościół. Komunikacja. Wizerunek*, red. ks. R. Kowalski, współpraca ks. K. Borecki, Wrocław 2016, s. 124-137.
7. Kołodziej J., *Mediatyzacja rzeczywistości społecznej*, [w:] *Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 118-119.
8. Nęcki Z., *Komunikacja międzyludzka*, Kraków 2000.
9. Stasiuk-Krajewska K., *Funkcje i struktura dziennikarskiego samoopisu – przypadek „Naszego Dziennika”*, [w:] *Kształtowanie wizerunku jako narzędzie public relations*, red. I. Borkowski, K. Stasiuk-Krajewska, Wrocław 2011, s. 41-55.
10. Wojciszke B., *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*, Warszawa 2002.
11. Wojtak M., *Gatunki prasowe*, Lublin 2004.

**A message addressed to young people
in online self-presentations female religious congregations**

Abstract

Message addressed to young people in online self-presentations of female religious congregations

The aim of the article is to describe messages addressed to young people, which are published on the websites of female religious congregations functioning in Poland. The analysis is based on a collection of 93 websites whose addresses are published on the official list of congregations being part of Konferencja Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych. The research covered four aspects: 1. Ways of extracting content intended for young people, 2. Subject of the message, 3. Selected linguistic methods, 4. Use of multimedia.

Key words: self-presentation; Internet; religious language; youth as an addressee